

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV. Váci-utca 11.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.
SZERKESZTI
BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve 8 frt
Félévre 4 „
Negyedévre 2 „
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Gyarmatosítás.

A zsidóknak a közönséges időszámítás előtti negyedik században kezdődött Palestinából való kivándorlásával járt természetszerűleg a gyarmatosítás. Gyarmat alatt értjük valamely nemzetrész hazáján kívül történő letelepülését azon célból, hogy az idegen területet birtokba vegye és rajta lakják; gyarmatot alkotnak oly kivándorlók is, kik népes országba költöznek, kiket azonban bizonyos kapocs tart össze, melynél fogva a következő nemzedékeken át is megőrzik nemzetiségüket és vallásukat.

Az utóbbi fajhoz tartoztak mindenkor a zsidó kivándorlók. Hitközségeket alkottak letelepedési helyükön azáltal, hogy alapítottak zsinagogákat, iskolákat, jótékony intézeteket és temetkezési helyet. Ezenkívül erkölcsaik és foglalkozásuk hosszú időn át többé — kevésbé közösek voltak, mely közösségük annál tartósabbá lett, minél inkább zártok voltak el tőlük valamely ország lakói. Ily nemű volt, mint említettük a zsidó gyarmatok jellege a legujabb időkig.

Minél inkább mutatkozott azonban a szükség, hogy bucsut vegyenek a kereskedéstől, és minél inkább látszott, hogy az ipar terén lévő nagy versengés nem nagy reményekkel kecsegtet, annál erélyesebben gondoltak arra, hogy zsidó földmivelő-gyarmatokat alapítsanak.

E gondolat legelőször Oroszországban fogamzott meg és néhány ezer lélekkel foganatosított is. Jelenleg, midőn oly nagy mérvű az orosz és román zsidók kivándorlása és az emigránsok legnagyobb része jóformán minden pénz nélküli, a gondolat kivitele annál közelebb fekszik, mint-hogy lehetetlen, hogy a kivándorlók nagy tömege kiskereskedéssel tarthassa fenn magát.

Kísérleteket tettek Amerikában és Palestinában; a kísérletek előbb többször is szenvedtek hajótörést, most azonban szebb kilátások mutatkoznak. Erre vonatkozólag szükséges, hogy tiszta képünk legyen a zsidó földmivelő-gyarmatokról, hogy a fenforgó tudósításra volna szükségünk, mely szükségletnek megfelel az „Oroszországi zsidó gyarmatok“ cz. most megjelent könyv, melyet Elk Gyula dolgozott ki a Vosod orosz-zsidó lap és saját tapasztalatai nyomán. (Majnai. Frankfurt; Kaufmann 1886.)

A szerző mindenütt részrehajtatlan ítélet után törekszik és állításait számos okmánynyal bizonyítja. Az I. Sándor alatt 1806-ban alapított déloroszországi zsidó földmivelő gyarmatoknak nagyon változatos sorsuk volt és csak a hetvenesévek óta szabadultak meg a kegyelemvesztés alól, mely alatt az orosz hivatalosok háztartása alatt igen sokat kellett szenvedniök és többször az elveszéshez voltak közel.

A lengyel és orosz zsidók történetét röviden vázolván áttér szerző az ezen gyarmatokat érintő eseményekre. Az eddigi csekély eredmény és a mostani virágzás okai felől legjobban világosít fel bennünket a munka vége, miért is elsősorban vele foglalkozunk.

Okmányilag bizonyítja be, hogy a gyarmatok előjárója, Demidor hadnagy a gyarmatok pénzeit elsikkasztotta, a segélyt minimumra redukálta és mindent veszendőbe hagyott menni. A gyarmatosok, kik nyomoruságos kunyhókban laktak és jóformán állat állomány nélkül voltak, elhagyták a kilencz gyarmatot és a szomszéd városokba mentek, hogy életüket tengessék. Csak Demidov letétele után, miután a koronajavak miniszteriumának rendelték alá a gyarmatok vezetését, következett be a javulás és 1846 óta négy új zsidó kolóniát alapítottak. Később emlékiratokat követelt a miniszterium a zsidó gyarmatok pusztulását illetőleg és ez iratok közt különösen a korona javak nemes miniszteri előülölője, Hann uré nevezetes. Ez következőleg nyilatkozik:

Ha meghiusult most minden a zsidó gyarmatuk örvendetes fejlődésébe helyezett reményünk és ha inkább állandó stagnatio volt észlelhető, ennek okát különösen abban kell keresnünk, hogy a kormány a zsidó gyarmatosoktól ugyanannyit vélt követelhetni, mint a külföldről Oroszországba meghívott, nevezetesen német-keresztény letelepülőktől. Pedig tekintetbe kell vennünk, mily nagy a különbség az orosz-zsidó és — maradjunk a németeknél — a Németországból Oroszországba telepített keresztény gyarmatosok közt. Az orosz zsidó, mielőtt települt volna, kereskedő vagy iparos volt, teljességgel nem ismerte a földmivelést és legcsekélyebb hajlamot sem érzett ahhoz, hogy gyermekkorától fogva tanult mesterségét el agyja és földmivessé legyen.

Midőn azonban a városok zsidó lakói közt növekedett a szükség és nagy részük előtt a szó valóságos értelmében felmerült a lét és nemlét kérdése, midőn az állam azt az alternatívát állította az éhhalálhoz közel levő zsidók elé, hogy igazán meg akarnak-e halni éhen, vagy akarják a földművelőséget elfogadni, mint könnyen érthető ezrek választották az utóbbit. A zsidó tehát nem szabad akaratából, saját ösztönéből, nem kedvtelten lett fölemivessé, hanem a kormánytól kínált egészen ismeretlen hivatáshoz nyult mert a borzasztó nélkülözés kényszerítette rá, mert saját és övéi életet fentartani és megmenteni kívánta.

Evvel szemben azon német letelepülők, kiket a kormány hívott Oroszországba, mindannyian tapasztalt derék gazda emberek voltak, kiknek elődei nemzedékről nemzedékre földműveléssel foglalkoztak. Azonkívül nem a keserves szükséglet volt, mi a német gyarmatosokat arra készítette, hogy Oroszországba jöjjenek, hanem saját, senkitől benem folyásolt akaratuk, Örömmel fogadták az orosz ajánlatát, mert német hazájukban nagyobb részt nem birtak tulajdon telekkel, hanem napszámosokként, és béresekként munkálkodták a letelepült gazdák vagy uraságok földjein itt, Oroszországban azonban tulajdont nyertek és szolgálkából saját urakká lettek.

Lehetetlen tehát Oroszországban a zsidó és német gyarmatosokat illetőleg egy és ugyanazon mértéket alkalmazni. A zsidók részén vannak: a földművelés elleni velük született kedvetlenség, tudatlanság e téren, e kettő következtében nehezebb munka, rossz eredmény, csekély anyagi haszon, és azért határozott ellenszenv az erőszakolt hivatás iránt és a kormány iránti elégedetlenség. A németek részén pedig következőket tapasztaljuk: a földművelés iránt velük született kedvük, alapos ismerete ezen épen nem könnyen elsajátítható hivatásnak, e kettő következtében könnyebb munka, kitünő eredmény, jelentékeny anyagi haszon, ezek következtében folytonos törekvés és a kormány iránti háladatosság. Ezekből kitetszik, mily nagy az ellentét az orosz-zsidó és orosz-német gyarmatosok közt és mily helytelen előbbiektől ugyanazon működést követelni, mint utóbbiaktól.

Nem látszik tehát merésznek azon állítás, hogy a földművelés iránti kedv csekély csiráját, mely egyáltalán lehetett a zsidógyarmatosokban, eléggé nem gondozták úgy, hogy a kívánt virágot meghozhatta volna. A legnagyobb hiba volt, hogy ezen, a gazdaságot épenséggel nem ismerő emberek mellé tanítót nem rendeltek, hanem rájuk hagyták, hogy a földművelést első elemeitől kezdve mindenféle időt és pénztrabló kísérletek útján tanulják meg.

Ha a zsidógyarmatosok mellé mindjárt kezdettől fogva adtak volna szakértő gazdasz-tanítókat, bizonyára legnagyobb részük most már képzett gazda volna, nélkülözhetnék legtöbbször a további utasítást, sőt épen az új gyarmatosok tanítóivá lehetnének. A gyarmatosok határozottan fejlődtek volna; a telek jövedelme és a tőke növekedésével a zsidógyarmatosok arányosan megkedvelték volna a földművelést. Minthogy azonban e tekintetben semmi sem történt, nem kelthet csodálkozást, ha a zsidók kedvetlensége

nem csökkent, hanem inkább nőtt és ha minden törekvésük odairányul, hogy ismét kereskedelem és ipar felé fordulhassanak. A gyarmatosok helyzete Új-Oroszország egyik vidékén, hol a kereskedelem a letelepülők megérkezése előtt a fejlődés alacsony fokán állt hol tehát az ügyes kereskedő egészen becsületes módon, könnyen eredményezhetett gazdag nyereséget, szintén hozzájárult, hogy zsidók ismét megkedveljék a kereskedelmet.

A kereskedelmi szabadságot korlátozó különféle tilalmak azon hátránnyal jártak hogy a gyarmatosokat nyíltan és titkosan üzött üzletekhez csábítsák, melyek azonban számottevő haszonnal nem jártak. Csak meg kell látogatnunk ily gyarmatosot, hogy meggyőződjünk ezen állítások valóságáról. Minden, csak valamiképen kedvező alkalommal, valami üzlet kötésére, a zsidó gyarmatos odahagyja gazdaságát. A kereskedést kedveli, mert ismeri, a földműveléstől irtozik mert belátja, hogy nem értvén hozzá, nem eredményezhet semmit.

Még mindig idején volna tehát, mit a telepek alapításával elfelejtettek, hogy t. i. a létező zsidó gyarmatosokban néhány szakértő keresztény gazdát telepítsenek. Ez utóbbiak volnának tanítók és tanácsadók. Ily tanítóknak kétségtelenül legalkalmasabak a magyar keresztények mert az ősi gazdaság alapos ismeretével bírnak és jellemüknél és kitartásuknál fogva is használhatók.

Esetleges új, zsidó gyarmatosok alapításánál ajánlatos volna őket faluk közelében szervezni. Az orosz, viszonyítva a német letelepülőkhez a gazdasági képzettség csekély fokán van és tőle sokat nem tanulhat a zsidó gyarmatos, míg a német gyarmatosban a derék nemzetgazdász mintaképét találja. Ehhez járul, hogy az orosz paraszt önfejű és indifferens; különösen a zsidó gyarmatossal szemben érvényesíti teljes gorombaságát és durvaságát, érelylyel elejenti a közlekedéstől.

A gazdaság nem ismerete mellett azon indokot is emelék ki Elk ur, annak, hogy a zsidó gyarmatosok nem virágoztak, hogy a kormány őket egyetlen egy privilegiummal sem ajándékozta meg, pedig a német gyarmatosok 1763 óta soknak örvendenek; sőt épen a gyarmatosoknak kezdettől fogva családokat nem segélyezték pénzzel, mint a németeket, hogy minden ellenőrzés hiányzott és a gyarmatosok ki voltak téve az alsobb rendű tisztviselők kizsákmányolásnak,

Megváltozott ez midőn Kisselew miniszter vette kezébe a dolgot. Nagy buzgalommal és ügyességgel kezelte meg a feladat megoldását és megkésérelt minden eszközt a gyarmatosok felvirágoztatására. A gondozásukkal megbízott tisztviselőket szigorú ellenőrzés alá fogták, úgy hog a gyarmatosok ezentúl minden önkényességtől biztosok voltak; a belső köz igazgatás lényegében megjavult; az említett terv mely szerint keresztény tanítók voltak alkalmazandók kitünőnek bizonyult. Tény azonban, hogy Kisselew, midőn 1856-ban lemondott hivataláról, nem volt képes az 1806—1846-vekben történt mulasztásokat gyökeresen pótolni.

Sőt 1871—72-ben, mely időben e sorok írója a zsidó gyarmatosokon tartozkodott, még teljesen nem pótolhattak a hosszan tartott méltatlan bánásmód utóhatásai; még min-

dig sinylette néhány község és volt gyarmatos-család a Dermidovigazgatását. De már 1872-ben bizton remélhették, hogy rövid idő múltán beáll a siker. E reményre jogosítanak a teljesen szabályozott községi, törvényes állami igazgatás, a serény szorgalom, melylyel a gyarmatosok földmivelő hivatásuknak odaadják magukat.

Az összes gyarmatokban jól gondozták a földeket és gazdag aratást eredményeztek; az állattenyésztést eredményel üzték; az erkölcsi élet kitünő volt és a phisikai állapot tévesnek bizonyította azon állítást, hogy a zsidók gyengeségük miatt alkalmatlanok a földmivelésre. A legújabb 1886-iki uj-oroszországi tudósítás következőket mondja:

Az összes uj-oroszországi zsidó gyarmatok az észszerű gazdálkodás tekintetében semmi tekintetben sem maradnak többé a keresztény-orosz falvak megett, melyek ugyanazon kerületben fekszenek. Emellett meg kell jegyeznünk, hogy azon kerületek keresztény-orosz parasztjai is nevezetes haladást tettek a gazdagság körül. A csekély minust, melyet testi erőre nézve tapasztalunk a zsidóknál, tulságosan pótoltatik az erkölcsiség, józanság és munkáság roppant többlete által, melylyel az orosz-zsidó paraszt az orosz-keresztény paraszt előtt van. Kétségkívül még sokáig fog tartani, míg a zsidó telepek is oly tökéletességre jutnak, mint Uj-Oroszország német gyarmatai.

Az elmondott fejlődési történet eléggé bizonyítja, hogy az orosz zsidó, akár kereskedő, akár iparos, minden tekintetben derék földmivessé nevelhető, csak elég tanulási idő és megfelelő bánásmód jusson osztályrészül. Az Oroszországból kivándorolt szegény zsidók, gazdag hitsorsosaik segédelmével alapított palestinai és amerikai gyarmatai is bizonyítják ezen tényállást kiváló módon.

Igy meg csáfoltatott az orosz magasabb kormánykörökben uralkodó nézet, hogy az orosz zsidó természeténél és vallásánál fogva nem lehet oly jó gazda, mint a keresztény.

A fentebbi előadás bizonyára nagyon tanulságos és azon feltételeket helyezi elénk, melyek alatt a zsidó földmivelő gyarmatok fejlődhetnek és biztosít affelől, hogy kedvező körülmények közt helyes eredményt érhetnek el.

Don Abarbanel és kora.

„Nagy idők szülik a nagy embereket“ oly mondás, melynek igazságáról a történelem száz és száz esete tanuskodik, melynek igazságát elvitatni nem lehet. Azok az idők, melyekben Abarbanel működött, valóban nagyok, terhesek s eseményekben gazdagok voltak; kellett egy férfi, ki az idők e terhes nehézségét, az események rendkívüli nyomasztóságát beláthatatlan nagy tehetségeivel s ritka lángeszével ellensúlyozza.

E férfi Don Abarbanel Izsák volt. Csillag, melynek feltünése azon időszakra esik, midőn a zsidóság egén sűrű, borus fellegek tornyosultak, oly fellegek, melyek a zsidó nép életét és létét fenyegeték, de a feltűnt csillag ragyogó sugaraival eloszlatá a vészthozó fellegeket.

* * *

Don Abarbanel Izsák Portugalia fővárosában Lissabonban született 1427-ben. Már kora ifjúságában a legnagyobb buzgalommal ápolta a tudományokat. Az akkori-ban dívó arab műveltségben, illetve tudományokban, így theologia, philosophia és astronomiában oly jártas volt, hogy kartársai közül magosan kitűnt. Nagy tudományához lángelme és vasszorgalom párosulván, a legnagyobb kitüntetések s elismerések részesévé lön. Az akkor uralkodó V. Alfonso titkos tanácsosává, később pedig Ferdinand pénzügyminiszterévé nevezte ki. Oly állások, melyek az épen nem felvilágosult XIV. században egy zsidóra nézve quasi a lehetetlenség sorába tartoztak.

Mint Alfonso tanácsosa nagy tekintélyét és befolyását egészen népe érdekében használta fel és népe élvezte is jótekonny kezének áldásos működését.

De a klerus az a mindenható papi rend, az az egész pyraenei félszigetet domináló jesuitismns irigy szemme nézte a zsidók jólétét és szabadságát, melyet Don Abarbanelnek sikerült számukra kivívni. A eselszövények és ármánykodások minden fajtát megkisérlék fenn. az agitációk és izgatások minden nemét lenn, hogy csak a zsidók — örökös akadályai fondor teljes terveiknek és ármányos eselszövényeiknek — távolíttassanak el az országból. Sőt mi több a sevillai érsek palam el publice izgatá a népet a zsidók ellen.

A ki ismeri Spanyolország és Portugalia e századainak történetét az ismerni fogja annak papságát is Tudja jól, hogy minő életet éltek a jezsuiták. Míg a népnék az erkölcsről jóról és becsületességről prédikáltak, ők voltak az elsők, kik mindezt lábbal tiporták. Ártatlan szüzeket vettettek földalatti börtöneikbe, hogy állati ösztönük rabjaivá tegyék őket a legártatlanabb embereket, családapákat fogattak el, hogy családi boldogságukat megsemmisítsék, hogy vagyonukat elsajátítsák. Az áhitat helyét, a templomok, vad orgiák színhelyévé lönnek; míg ők dorbézolva dőzsöltek addig annak a szegény népnek böjtöket diktáltak.

A ki mindezt ismeri az ismerni fogja egyuttal azt a hatalmat, azt a befolyást is, melyet nagy hatalmuknál fogva ugy a népre, mint a királyi udvarra gyakoroltak. Nem egyszerre omlott a királyi biborpalást porba az egyszerű papi talár előtt!

Végre Alfonso is kényszerült a nyomásnak, mely a jezsuitismus részéről vállait nehezíté, engedni s egy napon azon rendeletet adá ki, hogy a zsidók ha csak a kereszténységre nem térnek, távozzanak az országból. Don Abarbanel befolyását teljes mérvben felhasználta, de eredménytelenül; a nyomás a clerus részéről sokkal hatalmasabb volt.

E közben Alfonso elhalálozván utóda II Don Juan lett. Mint nagyrészt majd minden tronváltozásnál, ugy itt is az ország belzavarok színhelyévé lön. A jezsuitáknak, illetve papoknak állott legkevésbbé érdekükben a zavarokat kiegyenliteni, a haza sebeit gyógyítani, annak fájdalmát enyhíteni. Tudtak ők a zavarosban halászni. Fel is használták az ország belzavarát a saját előnyükre s így épen

nem csodálható, hogy a zsidóknak, különösen Abarbanelnek — kitől még is csak félték — menekülniök kellett.

Portugaliából kivándorolt zsidók (spanyolországban menedéket kaptak. Ferdinand és Izabella Abarbanelt előzékenységgel, mondhatni kitüntetéssel fogadák, mert hozzájuk is elhatott nagy tudományának és fényes tehetségeinek hire.

Az igazi érdemet jutalmazá Ferdinand, midőn őt az ország pénzügyeinék vezetésével megbizá. Abarbanelnek hatalma és tekintélye egyre növekedett, de ő oly önzetlen volt, hogy mindezt csak népe jávára fordította. Mindig új és új előnyöket vivott ki a zsidóság számára; az ő közbenjárására megnyílt előttük a hivatalnoki pálya is. A zsidók fel is használták e nagylelkűen adományozott jogokat s nem egy jeles embert s derék hazafit szolgáltattak Spanyolországnak.

A zsidók jólétével és szabadságával egyre nőtt az álnok jellemű jezsuiták ármánykodása.

A zsidók mint felvilágosultabbak régi akadályai voltak sötét terveiknek, jólétük annyival inkább szálka volt szemekben. A nyomás, mely kevéssel ezelőtt Portugaliát dúlá fel, most itt kezdé hatását éreztetni. A „santa-madre“ minden embere, minden gépezete működésben volt az egy Abarbanellel szemben. A küzdelem egyenlőtlensége daczára soká tartott, míg végre a jezsuiták győzelmével végződött. Királyi edictum bocsáttotott ki, mely szerint 4 hó alatt a zsidóknak el kell hagyniok az országot s a mi fő, vagyonnul hátrahagyásával (erre vágytak a jezsuiták leginkább) — Abarbanellel szemben a királyi kegy kiváltást akart tenni, de ő Ferdinand kegyelmét el nem hagyta a hitsorososaival egyetemben kivándorolt. Fájt, kimondhatatlanul fájt a zsidóknak ez a bánásmód, fájt hogy el kell hagyniok Spanyolországot, hol őseik bölcsője ringott, mely édes igaz hazájukká vált. Több mint 300000 ember esett a jezsuiták pénzvágynak sötét ármánykodásának áldozatává! És ez mind a keresztényi, a felebaráti szeretet szellemében történt!

A kivándorlók nagy része Portugaliába költözött, hol a körülmények a zsidók előnyére látszottak megváltoztatva. Ugyanis Don Juan halála után Emanuel lépett a trónra, ki a zsidók iránt nem lévén elfogult, bennük a haza dörék és munkás polgárait látta s nekik korlátlan szabadságot adott. De alig telt el néhány hónap s a zsidók érezni kezdék csillaguk letűntét. Az spanyol udvar a jezsuiták kénye kedvének vala bábja s mint ilyen kényszerítettett hogy befolyását teljes mérvben használja fel arra nézve, hogy a zsidók távolittassanak el Portugaliából is. Már maga a jezsuiták hatalma is elég lett volna e cél elérésére, hozzájárult ehhez még a spanyol udvar befolyása. Emanuel nolens volens kénytelen volt az erőszaknak engedni. Királyi parancsolat adatott ki, mely szerint a zsidók vagy térjenek át, vagy pedig távozzanak az országból. Kik késedelmeztek e parancsolat végrehajtásában rabszolgák gyanánt eladtak, a gyermekek szülőiktől elszakítottak, a csecsemők pedig anyjuk kebeléről

Midőn Abarbanel látta, hogy befolyása, tekintélye mit sem ér a „santa-madre“ befolyásával, hatalmával szemben visszavonult s (1495) Korfuba költözött, hol egészen családjának és tudományának élt.

A királyi kegy még magányában is felkereső, oly nagy volt lángelméjé, oly nagy volt államtudománya. A portugál király a velencei köztársasággal való conflictus kiegyenlítésére kéré fel. Ő hazája sorsát a száműzetésben is szívén hordozva József fiával (ki korának legjelesebb orvosa volt) Velencezébe hajózott. Mandatumának megfelelővén ott (1508) meghalt. Tetemét Paduában tették örök nyugalomra.

A zsidó nép méltán borult gyászba halála után, mert elvesztő atyját, tanítóját, vezetőjét és pártfogóját. De szellemét megőrizték halomra menő munkái melyek közül különösen fontosak „Commentárai“ a szent iratokhoz. Széleme élt is soká, nagyon soká!

Ha Don Abarbanel más században élt volna úgy még ma is fenn állnának nagy tehetségének világra szóló alkotmányai, ha élt volna azon közben, melyben a zsidók haladása elé óriási akadályokat gördített a jezsuitizmus ha nem kellett volna erejét s minden tehetségét ezen papi rend ellen elpazarolni, úgy örökké nagy emléket hagyott volna maga után.

Lévai Dezső.

James Darmestetter a zsidó nép történelméről.

Irta: Pulszky Ferencz.

Mióta az antisemitismust hozzánk is behozták Németországból, a zsidókérdés napirendre került, habár a hírlapok azt agyonhallgatják. Azok azonban, kik ezen kérdéssel foglalkoznak, nagyon alacsony színvonalon maradnak támadásaikkal midőn nem elégszenek meg avval, hogy a bevándorló galicziai kassidésusok erkölcsi hiányait ostorozzák s a meggazdagodottak vagyonát irigylik vagy esetleges tapintatlanságát kinevetik, hanem gyűlöletet hirdetnek a faj ellen s ebből politikai tőkét készítenek, melylyel a választásoknál a népet fanatizálják.

Létezik pedig különbség a zsidó és a keresztény eszmekör s világnézet közt. Az évezredekken keresztül fennállott elszigeteltség és a folytonos üldözés különös sajátosságokat képez ki, melyeket eltagadni nem lehet. Hogy ha igazságosak akarunk lenni, szükséges, hogy azokat s ismerjük, s megbarátkozzunk a történelemnek oly felfogásával, mely sokban eltér attól, melyhez hozzászoktunk. Ha bölcsészeti szemmel vizsgáljuk a zsidókérdést, nem tagadhatjuk el azon különbséget, mely a zsidó és keresztény eszméjének közt fennáll.

Ily szempontból érdekesnek tartjuk James Darmestetter franczia röpiratának ismertetését, mely pillantást vet a zsidó nép történelmére, s eszmékben épen oly gazdag, a mint irányában fényes.

I.

Szerző szerint az idő még távol van, melyben a zsidó nép történelmét vallásában, philosophiájában, nyelvében, irodalmában és anyagi életében meg lehetne írni, de már most is a zsidó nemzetnek sajátosságos érdeke minden történetíróra nézve az, hogy ez az egyetlen nép, melylyel a történelem minden pillanatában érintkezik s midőn ezt viszontagságaiban követi, csaknem minden nagy civili-

satióval s csaknem minden nagy vallásos eszmével találkozik, melynek a polgárosodott világban a történelem hajnala óta sulya volt. Ott találja Izrael utjában az eredeti semiták polyteista vándor törzseit, Egyiptomot és papságát, Syriát s isteneit, Ninivét és Babylont, Cyrust és a Mágusokat, Görögországot és Nagy Sándort, Alexandriát és iskoláit, Rómát és legióit, Jézust és az evangéliumot. Később pedig, midőn a nemzeti egység szétöretik s a szétoszlás a zsidókat a szélrózsa minden irányában szétveti, a történetirő, a ki őket Arábiába, Egyiptomba, Afrikába s Nyugat-Európába követi, szeme előtt látja elhaladni Mahometet és az Izlamot, a skolastikusok Aristotelesét és philosophiájukat, a középkor minden tudományát és minden kereskedelmét, a humanistákat és a renaissance-t, a reformációt és a forradalmat. Más nemzetek történelme, még azoké is, kik a legmélyebb s legterjedelmesebb hatást gyakorolták, csak egy bizonyos időszakhoz s helyhez van kötve, mind-egyik közülök megjelenik és eltűnik; de a zsidónép megmarad, jelen volt minden nagy eseménynél, mint örökös és általános tanu, belékeverve a történelemnek csaknem minden drámájába. hol cselekvése, hol szenvedése által, Két pillanatban megújította a világot, az európaiat az Evangéliom, a keletet az Islam által, nem is szólva rejtettebb, de nem kevésbé hatalmas befolyásáról, melylyel a középkorban a modern eszme alakítására hatott.

Mielőtt ily nagy történelmi munka megirathatnék, a hallatlan és váratlan felfedezések egy egész sorának fel kellett tűnnie, mely a zsidótörténelem mély hézagait betöltse és számtalan sötétségeit földeritse. Ezen történelem három nagy időszakának mindegyike — az első a kezdetektől, a száműzetésből való visszakerülésig, a második a szétoszlásig, a harmadik a szétoszlástól a francia forradalomig — csak hézagos, hozzáférhetetlen oklevelek által volt képviselve. Az elsőre nézve csak egyetlen egy könyv létezett, a biblia, hosszú időknél és különböző kornak munkája, melyben sokszor csak egy sor, egy szó, egy egész század összes maradványa. A másodikra csak a Talmud maradt fenn, melyet kizárólag a zsidók értettek, de melyben nem a történelem philosophiáját, hanem épülésüket és a casuistica tanait keresték. A harmadikra nézve a középkor munkáinak roppant halmaza maradt ugyan meg, csakhogy eltemetve rejlik a könyvtárak porában, elfelejtve maguk a zsidók által.

Folyt. követk.

TÁRCZA.

A zarándok kalandja.

— Elbeszélés. —

Irta: Schragge Lajos.

III.

Aki három napon át barlangolt a sivatagon, ugyan csak alhatik és jó ideig tartott, míg a vándor helyzete tudatára ébredt és bámulva tekintett Pherezre, kinek még hírét sem hallotta sohasem.

— Hol vagyok? Ki ön?

A csillagvizsgáló mereven rátekintett.

— Meg fogja tudni mindkettőt, ha hiven és lelkiismeretesen felel kérdésemre.

— Kérdezzen!

— Minek jött Almozálba?

— Szivesen válaszolok, ha megmondja, hogy az-e,

aminek látszik, ha megmondja, hogy zsidó-e mert csak akkor érthet meg teljesen.

— Halkan, barátom. Természetes, hogy az vagyok, de itt épenséggel nincs az ily nyilatkozatoknak helye, sőt, ha nagy bajt és veszélyt akar kikerülni, nagyon jól fogja tenni, ha erről nem szól. Nem fogják vallását kérdezni és ne is említse. Szóljon, tehát, minek jött Almozálba?

— Hm, hogy mi czélből jöttem Almozálba? Hiszen ugy látszik, hogy tudjátok, ki vagyok, különben nem szólitottatok volna nevemnél és hoztatok volna ide és hiába-való a kérdezgetés. Távol nyugatról jövök.

— Annak örülök, mormogá közbe Pherez.

— Bejártam a félvilágot.

— Remekül van!

— Nos, hogy minek? mert valami ösztönzött, hogy vándoroljak, hogy megismerjem az országokat és népeket, melyek Isten földjén élnek, hogy végre meglátogassam szétszórt hitrokönaimat, őket vigasztaljam, állhatatosságra intsem és megtudjam hogylétüket. Ekkép érkeztem meg Bassorába, honnan tulajdonképen visszafelé szándékoztam, de azt mondtak nekem, hogy Almozálban él Dávid király utolsó sarjadéka, kihez nagy reményünk fűződik; felkerekedtem, semmibe sem vettem a sivatag forró napját, nem hallgattam a sakál éji ordítására, siettem, hogy Almozálban főt hajtsak a kiválasztott előtt, de

— Megállj, kiáltá Pherez szinte magánkívül, embe-rem vagy; ne szólj tovább! Isten küld megmentésünkre. Szemem távolban kutatott és téged keresett oltalmunkra. Nem tévedtem, Légy üdvöz nyugat férfja, Juda gyermeke, az örökkévaló Zebaoth kiválasztott eszköze!

Megragadta Benjámint kezét, szoritotta és rázta, hogy a zarándok majdnem felkiáltott a fájdalom miatt.

— Szólj hát, hol vagyok? ki vagy? Mit csináljak?

— Zin Aldin sultán, kit Isten tartson meg, serailban őriznek. Én Beren al Pherez csillagvizsgáló vagyok.

— Zsidó, ki a csillagok hazug menetéből jósol? kiáltá félig szomoruan, félig megvetően Benjámint.

— Nos, ne veszekedjünk e dolog felett, mert olyanira még sem hazudnak a csillagok, mint te hiszed. Térjünk ügyünkre. Egyik bassorai barátom írt rólad, mint böles, napnyugoti zarándokról. Kiszemeltelek, hogy fontos ügyben légy segítségünkre. Leírtam alakodat, ruházatodat és ilyformán tehettem, hogy a sultán váratott rád és idehozott.

— Még nem tudom, hogy köszönettel tartozom-e érte — miről van tulajdonképen szó?

— Dávid király utolsó sarjáról, azon ágról, melyen nyugszik reményünk. Halál torkából kell kimentenünk és hiszem, hogy fogsz segédkezet nyújtani.

Benjámint felugrott pamlagáról. Iszonyteltelen tekintett a jósra.

— A halálból kimenteni? Szólj, szólj, szólj, mit tegyek?

Pherez megragadta a híres zarándok kezét.

— Üljünk le, majd elmondok mindent.

Benjámint nagyhezen lecsillapodva ült le.

— Tudd meg, barátom, hogy Saccai herceg nevelője vagyok. Kezeimre bízta atyja, béke poraira, midőn Zin Aldin előde halálosan megsebezte és Saccai atyátlanná lett, mint volt anyátlan születése óta. Felneveltem a herceget és a zsidók sem tudták, hogy a gyönyörű fiú, ki házában tartózkodott Dávid és Salamon egyedüli utóda; csak néhány igen jámbor és hű emberemnek volt tudomása a dolgról.

Megvallom, hogy már régóta vonzottak azon tudományok, melyekről bölcsseink azt mondták, hogy thekuphot vegematriaot barperaoth lachochma, a csillagászat és mértan körvonalai a bölcsességnek. Szerettem megfigyelni az ég ragyogó tüneményeit, a jegyek menetét, kiszámítottam a naptár szakait és ezért a nép a csillagász névvel tisztelt meg és eléggé alkalmatlankodott kérelmével, hogy olvassam sorsukat a csillagokból, mintha azok törődnének vele, hogy megkapja e Juda Mirjamot, meggyógyul-e a kis Absiai és jó üzletet fog-e kötni Zevi.

Egykor megtörtént, hogy e városban viszály ütött ki. A sultánt egy reggel megfojtva találták. Két hatalmas párt küzdött egymással, míg végre győzött Zin Aldiné mely valóságos mérsárlást eszközölt az ellenfelek közt. Sajnos, ezekhez tartozott több gazdag zsidó is, és hogy őket minél jobban sujtsa, megparancsolta a sultán, ki valahogyan hírét vette nevelőfiának, hogy fojtsák a Tigrisbe. Képzelted halálos ijedelmemet, de hinneh lo janum schomer Jisrael, gondolat villámlott meg agyamba: A sultán megbízható csillagászt keresett, minthogy az ismertebb tudósok véletlenül ellenfeléhez szitottak. Kerülő uton tudósítottam nagyszerűségemről és ő lépre ment és hivatott. Isten segélyével, és azáltal, hogy sok személyt és viszonyait ismertem, és lélekjelenlétemet megőriztem, számos jelentőségteljes kérdésre ügyesen feleltem és a sultán csillagászává lettem.

Feltételem volt a szeretett herceg élete.

— Köszönet érte, derék férfiú!

— De el kellett válnom tőle. A serail kertje távol, zugába költöztem és Saccai becsületes, jóra való emberekre bízam, kiknél ifjusága éveit töltötte. Adtam neki, a tornyomba vezető titkos ajtó kulcsát, és meg kellett szentül fogadnia, hogy senkinek sem árul el. Híven megtartotta fogadalmát és a kulcs segélyével alkonyatkor meg-meglátogat; egyik ablakba állított lámpa messziről tudósítja róla, hogy jöhet-e, vagy nem.

Igy multak évek és sikerült a sultánnak tudományom iránt mindinkább erősbödő bizalmat csepegtetnem és most megrendíthetlen jóakarata. Gyakran mondtam, hogy Isten ujja működik közre ott, hol az uralkodó csak csillagokat látott.

— Ez kétségkívül nagyon különös eset, mely felett Daniel ítélné csak. De beszélj tovább.

— Négy hete ma, hogy Saccai egy estét nálam töltött. Együtt tanulmányoztuk Saadja Hagaru Emunoth vedeoth urúvét és legkellemesebb és igen szellemes módon mulattunk, midőn a szócsövön Aida királykisasszony látogatásáról értesítettek. Saccainak sem ideje és valószínűleg

kedve sem volt távozni, mert a lány szépségének híre betölti a világot. Mellékszobába kellett elrejtennem, melyből azonban termemen könnyen végigláthatni. Midőn Aida nálam letelepedett és szokása szerint fátyolát levette, meglátta őt Saccai és szerelemre gyuladt iránta. Midőn a leány távozta után a mellékszobába mentem, nem volt már benn, szíve vonzalmának engedve lesietett a kertbe, hogy még egyszer láthassa.

Itt pillantotta meg a leány Saccait is; szerencsétlenségemre megvalósult itt is csillagász szerencsém és a leány beteljesültnek látta jóslatomat, melyben jövője hőségét ecseteltem. Ahhelyett, hogy kíséretének elárulta volna az ifju jelenlétét, elküldte kísérőit és a keblére tűzött rozsát levette és leejtette. Saccai azóta örülten szerelmes és minthogy még tovább is eljárak hozzám, egyszer találkoztak, Saccai lábaihoz borult, szerelmet vallott, viszonzásra lelt és örök hűséget esküdtek egymásnak. Boldog órákat élveztek, boldog órákat, melyek kinozták szívemet.

Mi lett a dolog vége?

Borzasztó vége lett. Hasztalan intettem és óvtam. Ha nem is tettem lámpát ablakomba, Saccai mégis eljött és legnagyobb zavarba ejtett. Az örök vérszemet kaptak és Saccait a kertben elfogtak, abban a pillanatban, melyben a királyleány is a torony felé tartott. A sultán megértette a dolgot és dühöngött haragjában, Tömlöczbe vettette a herceget és halálra ítélte. Szerencsére nem gyanította bennem a titok kulcsát és volt esze Aidának hogy ájulása után halálosan beteggé legyen és az őt bolondulásig szerető atyjától gyógyulása fejében azt kérte, hogy ne járj nak el hamar Saccaival, hanem kérjük ki előbb az én tanácsomat. Feltehetem, hogy a sultán még nem felejtette el, hogy már egyszer legnagyobb kegyként kértem az ifju élte megmentését és azért nagyon óvatosan kellett eljárnom.

Milón hivatott a sultán, elfogulatlanak mutatkoztam, helyesltem ítéletét és csak a csillagok megkedésére kívántam időt nyerni. Azután oda nyilatkoztam, hogy magamnak is homályos és rejtéles a dolog, de négy hét multán böles zarándok jó távol országból, ki fel fogja a sultánt világozítani.

— Hát, ha nem jöttem volna?

— Már tudtam, hogy Bassorába vagy és legrosszabb esetben más zarándokot szereztem volna. A sultánt bizonyára nagyon kielégítette, hogy miután nyolcz nap előtt elmondtam nevedet, öltönyödet, alkatodat, tegnap minden teljesedésbe ment, hahaha! mosolygott magába Pherez.

— De mit tegyek, kérdé Benjamin, ki feladatával tisztában nem volt és kinek nem is tetszett szerepe.

— Hja, azt, magam sem mondhatom meg csak képzeld a helyzetet! A herceg a legmélyebb tömlöczbesóvárog, a királykisasszony bubánata és gondja miatt alig tud hová lenni, a sultán dühös Saccaira, boszankodik Aidára, gyanúsít engem; mindezen néked kell segítened. Napszinre kell hoznod dávid unokáját, a királyleányt zsidóságra terítened, a sultánt ki kell békitened és engem is ki kell rántanod a hinárból.

— Valóban ez elég egyszerre; és hogy járjak el, mit gondolsz. Mi fog segíteni?

— Az, hogy a sultán bölcsék bölcsének tart, a jövő urának vél Salamon gyanánt, mert hiszen én hirdetem jöttödel, én, kinek jóslatai teljesítnek. De dologra! Legelőször és herczeghez vezettek.

— A herczeghez? Nincs-e tömlőcben?

Nem vagyok-e csillagász? Nem kell-e ismernem a serail minden búvóhelyét, folyósoját? Szóval, hozzávezelek, hogy tisztán lássad és olyanokat bizonyithassa sultán előtt, mikről azt hiszi, hogy tudomásod sincs. Holnap reggel visznek az uralkodó elé. Lásd, valami felülmúlja leánya iránti szeretetét, ez az önszeretet. Nos, ez értelemben kell megfélemlitened és buzditanod. Hogyan? Meg fogja sugni a válság órájában szellemed!

Pherez elvezette Benjamint a már említett uton. Csakham, a börtönhöz értek. A csillagász felnyitotta az ajtot és meglátták a szalmán heverésző fejedelmet, kinek külseje a hosszú fogság alatt vadulttá lett. Benjamin fájdalomtellen vetette magát a fejedelem lábaihoz és csokolta Saccai kezeit, melyeket könyeivel árasztott el.

— Oh, ez Izrael, mormogá kétségbeesetten. Vándorlása czélján tömlőc, bilincs, nyomor; nagyságát szégyen, reménzét halál fenyegeti.

(Folyt. követk)

H I R E K

— **Az orsz. magyar izr. tanító-egyesület** Szántó Eleázár elnöklete alatt csütörtökön délután közgyűlést tartott. Elnök üdvözlővén a nagy számmal egybegyűlteket, ismertette az egyesület három évi működését. E szerint az egyesület belső munkásságra és külső nyilvánulásra nézve egyaránt öröndetes lendületet vett. A vidéki körök új lendületet adtak az egyesület szellemi működésének, tekintélyét pedig lényegesen emelték fényes lefolyású pedagógia tanácskozásaik, melyek különböző vidékeken tartattak. De nemcsak a vidéki körök székhelyein, hanem a központban is rendeztetett alkalomadtán rendkívüli közgyűlés. A kiadványokat illetőleg a múlt közgyűlés óta több könyv újabb kiadásban jelent meg. A rendes tagok száma 240-ről 354-re szaporodott. A pénztári ügykezelésnek szintén kedvezőbb állapotát tükrözi vissza azon körülmény, hogy az utolsó közgyűlésen kimutatott 15.642 frt 64 kr. 19.840 frt 51 kr-ra emelkedett, tehát vagyonszaporodás 4807 frt 77 kr. A központi választmány az egyesület vagyonából a közgyűlés jóváhagyása reményében az elnök tiszteletére 500 forintot kíván elkülöníttetni és „Szántó-alapítvány“ név alatt külön kezelteni. A jelentés tudomásul vétetvén, a kért felmentvény megadatott és az alapítványra vonatkozó indítvány elfogadtatott. A jelentés tudomásul vétele után a közgyűlés Fűredi Ignác képző tanár indítványára az egyesület tisztikarának buzgó működéseért és a szép sikerért köszönetet szavazott. Ezután Klingenberg Jakab pécsi tanító A jellemképzés az iskolában, Szontágh Jenő szolnoki tanító pedig A vidéki fiókkörök szabályozása című jeles értekezését olvasta fel, mely élénk vitát keltett. Az egyesület folyó hó

20-án tartotta folyótatólagos közgyűlését, a melynek tárgyát az özvegyek és árvák segélyezés körüli intézkedések megbeszélése képezte. Elhatározottatott, hogy az özvegyek segélypénze 200 frtra emeltessék. A Szántó-alapítvány oklevele jóváhagyott. Az esedékes kamatokat Steiner és Kemény tanítók nyerték el. Több tiszteletbeli tag megválasztása után az ülés végét ért.

— **Az oroszországi zsidók** tudvalevőleg már évek óta igen sanyarú helyzetben vannak. Alig mulik el nap, hogy a nagy czári birodalom valamelyik vidékén zsidóhajsza ki ne ütne. De nemcsak a műveletlen tömeg, hanem maguk a hatóságok részéről is folytonos zaklatásoknak vannak kitéve. E szomorú viszonyok megszüntetése és az orosz zsidók helyzetének javítása érdekében ismét Anglia teszi meg az első lépést. Victoria királynő ugyanis sajátkezű levelet intézett az orosz czárhoz melyben a humanizmus nevében kéri az orosz zsidók ellen immár éveken át dúló embertelen üldözések megszüntetésére. A levelet Montagu angol parlamenti tag (zsidó felekezetű) nyújtá át Oroszország hatalmas czárjának, a ki szóval is fogja előterjeszteni az angol királynő kérelmét. E lépés végre talán mégis meghozza az orosz zsidóknak a békét, melyet olyan soká nélkülözniök kellett.

* * * **Tátrafüreden** a természet remek szépségeiben tündöklő s klimatikus gyógyhelyen, mely az üdülést és szórakoztatást kereső közönség részéről évről-évre fokozódó mérvben kerestetik fel, az utó-évadban oly intézkedéseket léptettünk életbe, melyek fürdők látogatását igen csekély költségek mellett is lehetségessé teszik; ugyanis augusztus hó 25-étől a szobák jelenlegi árát felényire szállítjuk le; ily módon 50 kros szobák is lesznek kaphatók, a legszebb, legkényelmesebb berendezésű szobák ára pedig 1 frt 25 kr. lesz. A fürdés szintén tetemesen olcsóbb lesz. Az étellemezést illetőleg teljes ellátás, tehát reggeli, ebéd (négy tál ételt) s vacsora naponkénti 1 frt 50 kr-ért lesz kapható. Az étlap szerinti étkezésnél pedig az árak szintén jóval leszállítatnak. Az ország összes vasuti vonalain szeptember hó végeig érvényes menettérti fürdő-évad jegyek adatnak ki, 33% árleengedéssel. Vidékünkön az ősz rendszeren a legkedvezőbb időszak lévén, ajánljuk a t. cz. közönségnek a kínált előnyök felhasználását. Kelt Tátrafüreden, 1886. augusztus havában. A fürdő igazgatóság.

— **A veszprémi kereskedelmi társulat** alsófokú kereskedelmi iskolájának első Értesítője az (1885—86-ik tanévről) küldetett be hozzánk. Az iskola működését alaposan ismertető Értesítőt Szép Lipót tanár készítette, a ki úgy az iskola fejlődéséről irt bevezetésében ügyes kézzel jelzi az irányt, melyben e tanintézet haladt és haladni fog. Mi, kik minden új tanintézetet örömmel üdvözlünk, e kereskedelmi iskolát kétszeres örömmel kell hogy üdvözljük, mert miként azt Értesítőjéből látjuk ez intézet hozzá fog járulni a kereskedelmi osztály-magyarosításához és hazafias szellemben való fejlődéséhez.

— **Az Institut francaisnek** jelenleg tiz zsidó felekezetű tagja van és pedig: Breal Mihály, Derenburg József, Oppert Gyula, Weill Henrik, Halphen,

Commandant, Lipmann, Lévy Mór, Loevy A. Frank Adolf és b. Rothschild Alphonz.

— **Zsidó kórház Konstantinápolyban.** A Konstantinápolyban építendő új zsidó kórház építési költségeinek fedezésére Hirsch báró Párizsból 25.000 frankot küldött be az építő bizottság elnökéhez, a ki egy 50.000 franknyi kölcsönt kért a nemesszivü bárótól.

Az

„EGYENLŐSÉG“

kiadó hivatala IV., váczi utca 11. sz.
a hová mindennemű küldemény
czimzendő.

Kerestetik.

2 elemi oszt. fu mellé egy nőtlen izr. nevelő. Fizetése 200 frt évenként és teljes ellátás. Okleveles tanítók kik a magyar, de főképp a német nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják, valamint a héberben is kellő oktatást képesek adni, sziveskedjenek képzettségük és eddigi alkalmaztatásukról szóló bizonyítványukat f. é. Szeptember 15-ig alulirothoz beküldeni.

Reizman Herman,
Kisvárdá (Szabolcsm)

Pályázati hirdetés.

A nagyváradí orth. izr. hitközségnél a következő állomások töltendők be, melyekre ezennel pályázat hirdettetik:

1. A 6 osztályu hitközségi népiskolánál egy újonnan rendszeresített tanítói állomás évi 500 frt fizetéssel, esetleg 100 frt pótlékkal a közös iskolákban teljesítendő vallásitanítást.

Okleveles tanítók, kik ezen állást elnyerni óhajtják a magyar, német és héber nyelvek teljes birását, különbeni képességüket, életkorukat, családi állapotukat feltüntetve, valamint eddigi működésükről szóló bizonyítványokkal felszerelt folyamodványokat f. é. augusztus hó 24-ig az alulirott elnökséghez küldjék be.

2. A városi közös iskolákban szintén e hitk. által újonnan rendszeresített vallásitanítói állomás. Kivántatik szakbeli teljes pualifikatio, továbbá a magyar nyelv tökéletes birása. Évi fizetés csak a szerződötés alkalmákor lesz megállapítandó.

Kik ezen állomást elnyerni óhajtják, ebbeli felszrelt kérvényeiket f. é. augusztus hó 24-ig az alulirott elnökséghez küldjék be.

Nagyvára don. 1886. augusztus hó 11-én

Róz Ignác,
iskolasz. eln.

Pályázat.

A 12 községből álló 5-dik izr. anyakönyvi kerület (székhely Monor, Pestmegye) az anyakönyvvezetést f. é. október hó 1-től egy a mai korszellemnek megfelelő magyar izr. hitszónokra (rabbi) bizni határozta.

E tisztség betöltésére ezennel pályázat nyitattik. Folyamodványok, magyarul szerkesztve és sajátkezüleg írva f. é. szeptember hó 18-ig alulirott elnökséghez nyújtandók be.

A választás szeptember hó 22-én lesz. A folyamodók próbaszónoklatukat szeptember hó 4., 11., vagy 18-án az elnökség által kitűzött napon tarthatják. Csak a megválasztottnak lesznek az utiköltségek megtérítve.

Javadalmazás évi 600 frt, természetbeni lakás, anyakönyvi és papi rendszeresített mellékjövödelmek; a megválasztott papnak képessége teszi függővé jövőben a fent említett fizetés lényeges javítását.

Monor, 1886. augusztus 17-én.

Dr. Garami,

szerv. bizottsági elnök.

Pályázat.

A b.-csabai status-quo izr. hitközség egy előimádkozói (koreh, sochet-ubodek) állásra pályázatot hirdet.

Javadalmazása áll: a) 400 forint készpénz, b) szabad lakás, rituális fürdő, fél sechita és a szokásos mellékjövödelmek.

Pályázók (magyarországi születésűek) a kellő okmányokkal felszerelt folyamodvényaikat melyek mellett családtagjaik száma is kimutatandó, folyó évi szeptember hó 10-éig alulirotnál nyújthatják be. Megjegyeztetik Paszkener előnyben részesül és hogy próbaelőimádkozásra az illetők bármikor megjelenhetnek, azonban költségmegtérítésre csak a megválasztott számíthat.

A megválasztott állását szeptember hó 25-én tartozik elfoglalni.

B.-Csabán, 1886. augusztus hó 15-én.

Klein Ferdinánd,

jegyző.

Dr. Kerényi Soma,

hitk. elnök.